

DR. SAJÓ GYULA

Közművelődés Váckisújfalun

Községünk természetközelsége, *több mint hétszáz évre* visszatekintő történelmi múltja, a Galga mente színes és gazdag *néphagyományai* szinte meghatározták az idegenforgalomra, kultúrára épülő jövőkép kialakítását.

A 2002–2013 közötti évekre kidolgozott stratégiai fejlesztési programunk egyik legmarkánsabb vonulata ezért *a kulturális, közművelődési terület* objektív és szubjektív feltételeinek megteremtése, fenntartása és folyamatos fejlesztése. Elképzeléseinket négy éves ciklusprogramokra osztva valósítjuk meg, egy részét saját, más részét pályázati források igénybevételével. Folyamatosan alakítjuk ki a közösségi tereket, szerezzük be a szükséges technikai eszközöket (közparkok építése, fasorok, padok telepítése, mobil nagyszínpad, hangtechnikai felszerelés beszerzése).

Az előrelátó gondolkodásnak köszönhetően a *Leader pályázati rendszerben* már engedélyezett kiviteli tervekkel indultunk és nyertünk jelentős támogatást tájház, többfunkciós közösségi tér (községközpont) kialakítására. Ezek a helyszínek, valamint a más pályázati források segítségével megvalósítandó **Integrált közösségi szolgáltató tér** a közművelődési, kulturális szolgáltatás bővülését, ugyanakkor jobb minőségben történő megvalósulását biztosítják majd.

Ki kell emelni a rendezvények megvalósítását segítő – több esetben lehetővé tevő – kifejezetten *kulturális célú pályázati támogatásokat*. Pest megye Önkormányzata, az Oktatási és Kulturális Minisztérium, valamint a Pest Megyei Közművelődési Intézet szakmailag kifogástalan kiírásai, az ott dolgozó szakemberek empatikus segítsége nélkül rendezvények sora maradt volna el, tovább nőtt volna a kistelepülési lakosok kulturális leszakadásának mértéke. E *pályázati támogatások* segítségével gyermek és felnőtt rendezvényeket tudunk színpadra állítani, minőségi előadásokkal szolgálunk a helyi és kistérségi érdeklődőknek. Köszönet mindenkinek, aki felismerte az igényt, kidolgozta és lebonyolította ezeket a pályázatokat.

Bár korosztályomnak – a Gutenberg galaxis gyermekeinek – semmivel nem pótolható a nyomtatott könyv érintése, illata, tényként kell elfogadnunk, hogy a XXI. században az Internet egyre nagyobb jelentőséggel bír a kulturális infor-

mációk, tudás megszerzése terén is. Ezért községünkben korszerű munkaállomásokon *e-Magyarország pontok* állnak az érdeklődők rendelkezésére, és pályázati forrás felhasználásával kiépítettük a mindenki számára hozzáférhető WiFi rendszert. Az elmúlt években megvalósítottuk a kábel-tv hálózatot, ahol a rendezvényeinkről is tudósítunk. Négy településsel közösen havonta megjelenő *újságot* adunk ki, ami segít népszerűsíteni saját, és megismerni mások közművelődési tevékenységét. Felújítottuk a *Közösségi klubot*, amely a helyi közművelődési munka központjává vált. Itt méltó környezetben adhatunk helyet kiállításoknak, koncerteknek, filmvetítéseknek. Korábbi klubvezetőnk Vanóné Raffai Terézia és új klubvezető-könyvtárosunk Moharosné Kaulics Orsolya szakmai és emberi rátermettségének is köszönhetően rendezvényeinket zökkenőmentesen bonyolítjuk le. Az ország minden részéből örömmel és szívesen érkeznek hozzánk művészek, mert híre ment, hogy *Váckisújfalun igénylik és szeretik a kultúráját*.

Könyvtárunk külön fejezetet érdemel. Gyakorlatilag a semmiből kellett megteremtünk egy olyan bázist, amely elkötelezett könyvtárosunk szakszerű munkájának és a tervszerű önkormányzati támogatásnak köszönhetően – mára *példaként szolgál a kistelepülések számára*. A salétromos falú, linóleumos, elöregedett könyvállományú intézményből minden igényt kielégítő, *teljesen megújult alkotóműhelyé* alakítottuk a tudás házát, amely partnerként dolgozik együtt az önkormányzattal és az aktív, építeni akaró civilekkel is. Képző- és iparművészeti, zenei, színházi kínálatunk a kistérség élére helyezi Váckisújfalut. Idén több tucat rendezvényünkön mutattuk be saját falunk, kistérségünk, megyénk művészeit, teremtettünk lehetőséget arra, hogy akinek igénye van a művelődésre, helyben, magas színvonalon legyen arra lehetősége.

Hagyományainkat nem csupán megőrizzük, de újakat is teremtünk: lassan országos hírnévre tesz szert *Lekvárfőző- és mézfesztiválunk*, és hasonlóan indult a *Füredi Mihály Népzenei Találkozó is*. Mindebben a munkában egyre nagyobb számban vesznek részt a helyi polgárok, akik ráébredtek, hogy nem egyes emberekért – vagy honi jó szokás szerint azok ellenében –, hanem *a falu közösségéért történik minden fejlesztés*. Csak a legnagyobb elismerés és tisztelet hangján szólhatok róluk, amikor megköszönöm segítségüket.

Örömmel és büszkén írhatom le, hogy hét évnyi kitartó, következetes kulturális tevékenységünkért a PMKI előterjesztése alapján a Magyar Népművelők Egyesülete 2009-ben az ÖNKORMÁNYZATOK A KÖZMŰVELŐDÉSÉRT díjat adományozta községünknek.

Most, hogy a nyájas olvasó azt gondolja: minden rendben a közművelődés háza táján, itt az idő, hogy szembesüljön azzal, milyen árat fizettünk és fizetünk

elkötelezettségünkért a 482 fős Váckisújfalun. Községünk éves költségvetése 62 millió forint, „tervezett” hiányunk 18 millió forint volt.

Évek óta Önhiki-s (önhibáján kívül hátrányos helyzetű) település vagyunk, sorban állunk a működésképtelen önkormányzatok pályázatán. Az államtól kapott helyi közművelődési és közgyűjteményi feladatok című normatíva 1217/Ft/fő/év.

Művelődési házunk az előző ciklusok mulasztása okán a Magyar Állam tulajdona a MÁV Zrt. kezelésében, akik az épületre soha, egyetlen forintot nem költöttek és melyek illetékesei egyszerűen szóba sem állnak senkivel, aki az ingatlan községünknek való átadásával keresi meg őket.

Jóllehet, kész tervünk van az új, többfunkciós közösségi házra, a lassan életveszélyessé váló épületbe, mint idegen tulajdonba önkormányzatunk egyetlen forint közpénzt nem investálhat, a Nemzeti Vagyonkezelő és a MÁV pedig igazából tőlünk tudta meg, hogy ingatlannal rendelkezik nálunk.

Közművelődési szempontból nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket a kistérségi modell sem, ez a közigazgatási egység a települések és polgáraiik közösen gondolkodó gazdasági és kulturális közössége helyett egyszerű pénzelosztó szervezetté silányult. De hogyan is beszélhetnénk bármiféle kistérségi együttgondolkodásról/cselekvésről, a rendezvények cseréjéről, hagyományok, alkotók kölcsönös bemutatásáról, ha a tagtelepülések közötti tömegközlekedési kapcsolatot a magyar állam – először a busz-, majd pár napja a vasúti közlekedés terén – egyik napról a másikra megszüntette?

Természetesen nem vártam, hogy a *kistérségi modell* mentes lesz a hibáktól, de abban azért bíztam, hogy azokat menetközben folyamatosan korrigálják majd. Ez nem így lett, és mivel évek óta nincs korrekció, a jelenleg ismert költségvetés pedig további forrásokat von el, ma már hajlok arra, hogy egy nem kellőképpen átgondolt és már magára is hagyott kísérlettel állunk szemben.

Bár a helyzet az elmúlt két évben látványosan javult, szép számmal találhatunk még olyan közművelődési pályázatokat, amelyek feltételeit egy kisteleülésen egyszerűen nem lehet teljesíteni. Az ingatlanfedezet, a bankgarancia, vagy a nagy összegű önrész és egyéb különös adminisztratív feltétel megkövetelése a településünkön működő tucatszintű jó szándékú civil által alapított alapítvány esetében azt eredményezi, hogy inkább el sem indulnak azon a pályázaton.

Ahogy eddig minden fórumon, úgy most is elmondom: pozitív diszkriminációt kell alkalmazni a kisteleülések vonatkozásában. Ez nem jelenti a közpénzek kontroll nélküli „odalapátolását”, de jelenti a teljesíthetetlen feltételek mellőzését, annak tudomásulvételét, hogy nagyon sok helyen egyszerűen nincs, aki meg tud írni egy pályázatot – pályázatíróra pedig nincs pénz. Ezeket a nyil-

vánvaló problémákat az államnak érzékeny partnerként észre kellene venni, és segítséget kellene nyújtania.

Látva az elmúlt ciklusok tendenciáját, reális a félelem attól, hogy a jelenlegi – gazdasági válsággal indokolt – forrás elvonások egyik első áldozata ismét a kulturális szféra lesz, benne a védekezésre, érdekérvényesítésre relatíve kevésbé képes közművelődési munkatársak fizetése és munkahelye. Sajnálatos, de tény, hogy polgármesterek és települési képviselők között is szép számmal találni olyanokat, akik ezzel az elképzeléssel azonosulnak; a kultúrát, a közművelődést, annak helyi dolgozóit feleslegesnek, elsőként feláldozhatónak tekintik.

Ezekkel a véleményekkel szemben *azt vallom, hogy a kultúra minden társadalom cementje, ebben a megközelítésben a legfontosabb nemzeti identitást adó és azt megőrző eszköz. Múltunk és jelenünk kulturális alkotásain, hagyományain keresztül, az ezeket ápoló szakemberek áldozatos munkája révén tarthatjuk meg egyediségünket, magyarságunkat; segítségükkel tudjuk meghatározni más nemzetekhez képest elfoglalt helyünket. A sajátunktól eltérő kultúrák megismerése és arra alkalmas elemeik befogadása pedig a legjobb és – legyen szabad így fogalmaznom – a legélvezetesebb módja az előítéletek, a gyanakvás, a kicsinyes gyűlölködés megszüntetésének, aminek manapság igencsak ideje lenne.*

Nem lehet egészséges, és jövő nélkülivé válik az a társadalom, amely nem támogatja a kultúrát, a közművelődést, az azért alkotó, dolgozó művészeket, szakembereket.

Mentül rosszabb a gazdasági helyzet, annál többet kell(ene) a „kiművelt emberfők” képzésére fordítani. Talán ma még nem késő.